

Obraz niewidzialnego Boga

Chrystus: początki

Do którego bowiem z aniołów powiedział kiedykolwiek: Tyś jest Synem moim, Jam cię dziś zrodził? I znowu: Ja mu będę ojcem, a on będzie mi synem? I znowu, kiedy wprowadza Pierworodnego na świat, mówi: Niechże mu oddają pokłon wszyscy aniołowie Boży – Hebr. 1:5-6

Jezus nazywany jest „obrazem Boga niewidzialnego” (Kol 1:15). Paweł mówi też, że to Ojciec nas „wyrwał z mocy ciemności i przeniósł do Królestwa Syna swego umiłowanego” (Kol. 1:12-13). Słowo „ikona” oznacza „obraz” albo „przedstawienie” czegoś innego. Ponieważ Jezus jest przedstawicielem Ojca, jest „eikon” (gr.), czyli „obrazem”, „wyobrażeniem” tego, czym jest Ojciec (werset 15). Choć większość Chrześcijan zgadza się co do tego, że Jezus nie jest Ojcem, to jednak panuje powszechna różnica zdań co do tego, kim Jezus jest. Pierwszy rozdział listu do Kolosan daje nam część odpowiedzi na to pytanie.

„On jest obrazem Boga niewidzialnego, pierworodnym wszelkiego stworzenia” (Kol. 1:15). Jezus jest tutaj nazwany „pierworodnym” (z gr. „prototokos”) Bożym. Co oznacza w tym kontekście słowo „pierworodny”? Określenie to niekoniecznie oznacza pierwszego pod względem urodzenia; „prototokos” może również oznaczać pierwszeństwo jeśli chodzi o wagę lub rangę. W Septuagincie (grecka wersja Starego Testamentu) słowo „prototokos” pojawia się 130 razy. Połowie przypadków odnosi się ono do syna urodzonego jako pierwszego, w pozostałych przypadkach oznacza ono pierwszeństwo co do ważności. W Nowym Testamencie słowo „prototokos” (pierworodny) używane jest na wiele sposobów, jednak zwykle w jednym z tych dwóch znaczeń.

Pierwszy w czasie czy pierwszy co do ważności

Dlaczego apostoł Paweł nie opisał Jezusa jako „pierwszego, który został stworzony”? Takie sformułowanie nie pozostawiało by wątpliwości co do tożsamości Jezusa ani jego roli we Wszechświecie, zarówno minionej jak i tej należącej do przyszłości. Greckie słowo „protoktistos” oznacza „pierwszy, który został stworzony”. Jednak to greckie słowo nie jest używane w Nowym Testamencie. Czy zatem apostoł Paweł ma na myśli to, że Jezus stoi na czele stworzenia?

Gdy słowu „pierworodny” towarzyszy dopełnienie „z”,

oznacza to, że ów pierworodny winien należeć do klasy, której dotyczy całe wyrażenie. „Pierworodny z domu faraona” oznacza osobę, która należy do domu króla egipskiego. Pierworodne ze zwierząt jest zwierzęciem. Pierworodny ze tworenia jest kimś, kto jest częścią tego, co zostało stworzone.

„On także jest Głową Ciała, Kościoła; On jest początkiem, pierworodnym z umarłych, aby we wszystkim był pierwszy” (Kol. 1:18). W tym przypadku określenie „pierworodny” odnosi się do ponownych narodzin ze stanu śmierci. Jezus nie był pierwszym, który powstał z martwych, ale był pierwszym, który został podniesiony do nowego życia, do chwały boskiej natury. Był pierwszym, który powstał z martwych, aby już nigdy nie umrzeć.

Słowo „protoktistos” [stworzony jako pierwszy] nie weszło do powszechnego użycia wcześniej, aż dopiero w drugim i trzecim wieku naszej ery. Kiedy zaczęto go używać po raz pierwszy, nie było wielkiej różnicy znaczeniowej między nim, a słowem „pierworodny”. Klemens używa tych słów zamiennie w swoich pismach. W ramach tych samych listów wyraźnie nazywa Jezusa „pierwszym, który został stworzony”, a następnie „pierworodnym”.

„Ponieważ w nim zostało stworzone wszystko, co jest na niebie i na ziemi, rzeczy widzialne i niewidzialne, czy to trony, czy panowania, czy nadziemskie władze, czy zwierzchności; wszystko przez niego i dla niego zostało stworzone” (Kol. 1:16). Jezus był narzędziem, przez które dokonane zostało dzieło stworzenia, ale sam nie był Stworzycielem. To samo greckie słowo („di” lub „dia”) przetłumaczone zostało jako „przez” w Jan 1:3 i Hebr. 1:3. Jezus jest przed wszelkim stworzeniem, jest pierwszym z serii wszelkich stworzeń, ponieważ przez Niego Bóg dokonał stworzenia. Podobna konstrukcja została użyta w 1 Kor. 15:26, 27, gdzie mamy powiedziane, że „jako ostatni wróg zniszczona będzie śmierć”, ponieważ „wszystko bowiem poddał pod stopy jego”. Następny werset wskazuje, że określenie „wszystko” nie obejmuje Boga, który wszystko poddał Chrystusowi.

Greckie słowo „wszystko” („pas”) może być przetłumaczone jako „wszystko inne” lub „wszyscy”. W ten właśnie sposób zostało ono przetłumaczone w Łuk. 13:2, 21:29 oraz Filip. 2:21. Apostoł Paweł nie naucza, że Jezus jest inny od stworzenia. W 1 Kor. 8:6 wyjaśnia, że Bóg Ojciec jest źródłem wszelkiego stworzenia, podczas gdy Syn jest narzędziem, przez które dzieło stworzenia zostało realizowane (por. również Przep.

8:22-30, Jan 1:1-3). „On też jest przed wszystkimi rzeczami i wszystko na nim jest ugruntowane” (Kol. 1:17). Jezus istniał przed wszystkimi rzeczami, które zostały przez Niego stworzone.

„Ostatnio, u kresu tych dni, przemówił do nas przez Syna, którego ustanowił dziedzicem wszechrzeczy, przez którego także wszechświat stworzył. On, który jest odbiaskiem chwały i odbiciem jego istoty [obrazem Boga – Kol. 1:15] i podtrzymuje wszystko słowem swojej mocy, dokonawszy oczyszczenia z grzechów, zasiadł po prawicy majestatu na wysokościach i stał się o tyle możniejszym od aniołów, o ile znamienitsze od nich odziedziczył imię” (Hebr. 1:2-4, komentarz dodany). Syn w czasie swej przedludzkiej egzystencji był nie tylko narzędziem, przez które wykonane zostało całe dzieło stworzenia, lecz od chwili wzbudzenia do chwały nadal jest narzędziem, dzięki któremu zespolony jest i trwa cały wszechświat.

Pierworodny z umarłych

„On także jest Głową Ciała, Kościoła; On jest początkiem [gr. „arche”], pierworodnym [gr. „protokos”] z umarłych, aby we wszystkim był pierwszy” (Kol. 1:18).

Jezus jest „arche” (początkiem) i „protokos” (pierworodnym) z umarłych. Czego dotyczą te słowa? Odnoszą się one do Jezusa jako Głowy Ciała Chrystusowego, pierwszego który miał być podniesiony z martwych, aby już nigdy nie umrzeć. Oba z tych słów mogą odnosić się do czegokolwiek, co jest „pierwsze z całej serii”.

„On jest początkiem Kościoła Chrześcijańskiego, jego korzeniem, źródłem i fundamentem, aktywnym początkiem, pierwszą zasadą i jego autorem. Jest początkiem wszelkich wpływów łaski i duchowego życia, które go napędzają i ożywiają. (...) Jest On nazwany pierworodnym z umarłych (...) ponieważ był pierwszym, który powstał do życia nieśmiertelnego, aby już nigdy więcej nie umrzeć. Wszyscy inni poza Nim, którzy zostali wzbudzeni do życia, umarli znowu, lecz śmierć nad Nim już więcej nie miała żadnej władzy” – Burkett’s Notes on the New Testament.

Jezus zajmuje zwierzchnie stanowisko zarówno względem starego, jak i nowego stworzenia. Słowo „prymat” dosłownie oznacza „pierwszy”. Jezus był pierwszym, który został stworzony oraz pierwszym, który powstał z martwych, aby już nigdy więcej nie umrzeć. Jezus był pierwszy we wszystkim!

„A do anioła zboru w Laodycei napisz: To mówi Ten, który jest Amen, świadek wierny i prawdziwy, początek stworzenia Bożego” (Obj. 3:14). List do Kolosan był przekazany do odczytania zborowi w Laodycei (por. Kol. 4:16). W liście do zboru w Laodycei, opisanym w

Księdze Objawienia można znaleźć podobne wzmianki o Jezusie Chrystusie. Mamy tam wskazane, że jest On „początkiem [„arche”] stworzenia” (por. Obj. 3:14 z Kol. 1:15). W Obj. 2 i 3 Jezus mówi do swych kościołów, że jest „tym” lub „tamtym”. W omawianym wersecie, Jezus mówi, że jest „arche” stworzenia Bożego.

Lingwiści zajmujący się greką wskazują, że słowo „arche” użyte w tej strukturze zdania może oznaczać zarówno to, że Jezus jest pierwszym stworzonym bytem, albo też i to, że jest władcą nad całym stworzeniem. Może ono również oznaczać, że Jezus był źródłem wszelkiego stworzenia, choć takiej definicji nie ma nigdzie w Nowym Testamencie. Trynitarny autor R. Bowman omawiając słowo „arche” w swej książce napisał: „trzeba przyznać, że słowo to może nieść to znaczenie” (w tym sensie, że Jezus był stworzony jako pierwszy). Następnie przechodzi do zacytowania komentarza Alforda, mówiąc, że „arche poza tym kontekstem mogłoby oznaczać, ‘Chrystus jest pierwszym stworzonym bytem’” (zob. Robert M. Bowman, „Czy wierzyć w Trójkę”, str. 65). Autor ten wskazuje, że „arche” może być tak rozumiane o ile zostanie „wyjęte z kontekstu”, jednak w żaden sposób nie wyjaśnia tego rozumowania. Kontekst Objawienia 3 na pewno nie zabrania ani nie narzuca żadnej konkretnej definicji, która miałaby nam pomóc w zrozumieniu znaczenia tego słowa.

Inne komentarze wskazują na podobną zasadę, że ani znaczenie samego słowa „arche” ani też gramatyka Obj. 3:14 nie wykluczają idei, że Jezus jest pierwszym stworzonym bytem. Za każdym razem, gdy Jan używa w swych pismach słowa „arche” w postaci pojedynczej, używa go dla określenia pierwszeństwa w czasie. Ani razu nie używa go w ten sposób dla określenia źródła. Ideą Obj. 3:14 jest to, że Jezus jest pierwszym z wszelkiego stworzenia.

Jeśli Jezus jest rzeczywiście pierwszą stworzoną istotą, to jak możemy mówić, że Jezus stworzył wszystko (Kol. 1:15, 16)? Przypowieść pomaga nam odpowiedzieć na to pytanie. „Pan stworzył mnie jako pierwociny swojego stworzenia, na początku swych dzieł, z dawna” (Przyp. 8:22). „Początek mądrości jest taki: Nabywaj mądrości, i za wszystko, co masz, nabywaj rozumu!” (Przyp. 4:7).

List do Rzymian głosi, że świat jest bez mądrości Bożej. Mówi, że świat „nie ma nic na swą obronę” (Rzym. 1:20), ponieważ powinien rozpoznać moc Bożą w stworzeniu. Ale nawet dziś nie zna Boga i nadal trwa w grzechu. Nie zna on również Syna, który został wysłany by odkupić człowieka, który jest Słowem Bożym, prawdziwą światłością, „która oświeca każdego człowieka [indywidualnie, bez wyjątku]”: i która „przyszła na świat” (Jan. 1:9). Tak jak słowo mówione ujawnia niewidzialne myśli, tak Chrystus jako żywe Słowo objawia niewidzialnego Boga. Jezus, jako pośrednik

między Bogiem a człowiekiem, powiedział: „Kto mnie widział, widział Ojca” (Jan. 14:9).

Zgodnie z definicją, mądrość to zastosowana wiedza, czyli „codziennie życie praktyczne”. Mądrość jest niczym, o ile nie zostanie uzewnętrzniona. Bóg objawił nam swą mądrość przez Chrystusa: „Natomiast dla powołanych – i Żydów, i Greków, zwiastujemy Chrystusa, który jest mocą Bożą i mądrością Bożą. (...) Ale wy dzięki niemu jesteście w Chrystusie Jezusie, który stał się dla nas mądrością od Boga i sprawiedliwością, i poświęceniem, i odkupieniem” (1 Kor. 1:24,30).

Ewangelista Łukasz nawiązuje do preegzystencji Jezusa w ten sposób, że identyfikuje Go jako „mądrość Bożą”. Komentator A. Barnes czyni taką uwagę do tego werseku: „Przez mądrość Bożą opisaną w tym miejscu bez wątpienia należy rozumieć samego Zbawiciela”.

W Przypowieściach Salomona znajdujemy wzmiankę, że Bóg przez mądrość uczynił cały świat: „Pan mądrością ugruntował ziemię i rozumem stworzył niebios” (Przyp. 3:19). Ta sama myśl odnosząca się do Chrystusa wspomniana jest w Kol. 1:15,16: „On jest obrazem Boga niewidzialnego, pierworodnym wszelkiego stworzenia, ponieważ w nim zostało stworzone wszystko, co jest na niebie i na ziemi, rzeczy widzialne i niewidzialne, czy to trony, czy panowania, czy nadziemskie władze, czy zwierzchności; wszystko przez niego i dla niego zostało stworzone”. W tym fragmencie, Jezus nazwany został „pierworodnym wszelkiego stworzenia”, co jest analogią do określenia Jezusa jako Bożej mądrości w Przyp. 8:22-30. „Pan stworzył mnie jako pierwociny swojego stworzenia, na początku swych dzieł, z dawna. (...) Gdy jeszcze nie było morza, zostałam zrodzona, gdy jeszcze nie było źródeł obfitujących w wody. (...) Ja byłam u jego boku mistrzynią, byłam jego rozkoszą dzień w dzień, igrając przed nim przez cały czas.”

Jezus kocha tych, którzy Go szukają i kochają: „Miłuję tych, którzy mnie miłują, a którzy mnie gorliwie szukają, znajdują mnie” (Przyp. 8:17, por również Przyp. 1:28). Jezus chodzi drogami sprawiedliwości, tak jak czyni to mądrość: „Chodzę ścieżką sprawiedliwości, drogami prawa” (Przyp. 8:20). Począwszy od czasów pierwszych Ojców Kościoła aż do czasów nam współczesnych, Chryścianie wszystkich teologicznych przekonań – Arianie, Sabelianie, Unitarianie, a nawet Trynitarianie – powszechnie uznają, że nawiązanie do Mądrości w Przyp. 8 odnosi się do Jezusa Chrystusa.

„Mądrość opisana tutaj ma osobiste właściwości i sposób działania; tą inteligentną, boską osobą może być nie kto inny jak sam Syn Boży, któremu inne fragmenty Pisma Świętego przypisują znamiona charakteryzujące tutaj Mądrość” (Matthew Henry Commentary).

Komentarze żydowskie do tego fragmentu tłumaczą mądrość jako odnoszącą się do stworzenia. „Targum opisuje mądrość jako istotę, tłumacząc ten fragment w następujący sposób: ‘Bóg stworzył mnie na początku swojego stworzenia’. Wersja syryjska jest taka sama” (Clarke’s Commentary).

Mądrość mówi: „Zwróćcie uwagę na moje ostrzeżenie! Oto chcę wam wyjawić moje myśli, obwieścić wam moje słowa” (Przyp. 1:23). Jezus powiedział: „Gdy przyjdzie Pocieszyciel, którego Ja wam pošę od Ojca, Duch Prawdy, który od Ojca wychodzi, złoży świadectwo o mnie” (Jan. 15:26).

„Wielu komentatorów biblijnych na przestrzeni wieków rozumiało Mądrość w Przyp. 8 jako charakterystykę dzieła Jezusa Chrystusa. Opis ten zawiera pouczenia pochodzące do Mądrości lub Chrystusa, wskazujące na ich doskonałość oraz pochodzenie, w przeciwieństwie do wypowiedzi nierządnic opisanych w rozdziale 7” (Gill’s Commentary).

„To jest wielkie pytanie – czym jest ta mądrość? Niektórzy rozumieją ją jako Bożą mądrość, inni uważają ją za mądrość [Chrystusa]. (...) Rozdział może być rozumiany jako wypowiedź o Chrystusie, traktujący częściowo o Jego indywidualnych przymiotach, a częściowo o Jego urzędzie, który miał za zadanie przekazać ludziom wolę i myśli Boże” (Wesley’s Notes).

Niektórzy twierdzą, że mądrość nie może być uosobieniem Jezusa, ponieważ Mądrość jest rodzaju żeńskiego, a Jezus był mężczyzną: „Słuchaj! Mądrość tak woła, rozum tak się odzywa” (Przyp. 8:1). Mimo, że hebrajskie słowo „mądrość” jest rodzaju żeńskiego, to jednak jest to jedynie kwestia gramatyki. Podobnie, chociaż wojna jest zazwyczaj wiązana z mężczyznami idącymi do walki, hebrajskie słowo „wojna” jest również rodzaju żeńskiego. Wiele języków innych niż angielski przypisuje określoną płeć do rzeczowników. Polskie słowo „stół” jest rodzaju męskiego, ale już w języku francuskim jest rodzaju żeńskiego. Rodzaj żeński słowa „mądrość” w języku hebrajskim nie ma wpływu na obiekt, do którego się odnosi. Jezus został prorocznie opisany jako „słońce sprawiedliwości” w Mal. 3:20, chociaż hebrajskie słowo „słońce” jest również rodzaju żeńskiego (Strong 8121, por. Strong’s Morphological Dictionary pod hasłem „rodzaj”).

„Na szczytach wzgórz, przy drodze, na rozstaju dróg usadowiła się” (Przyp. 8:2). Zakon został nadany z góry Synaj, zaś Jezus rozszerzył i wyjaśnił go w kazaniu na górze” (Matthew Henry).

Niektórzy mówią, że opis z Przyp. 8 nie może być odnoszony prorocznie do Chrystusa, ponieważ On nie krzyżował na ulicach. A jednak czytamy: „Żeby się wypełniło, co powiedziano przez proroka Izajasza w słowach: Oto sługa mój, którego wybrałem, umiłowany mój, w

którym moja dusza ma upodobanie. Złożę na niego Ducha mego, a On obwieści narodom sąd. Nie będzie się spierał i nie będzie krzyczał, i nikt na ulicach nie usłyszy głosu jego” (Mat. 12:17-19, por. również Izaj. 42:1,2). Te słowa z Księgi Izajasza są cytowane przez Mateusza w celu wyjaśnienia, dlaczego Jezus uszedł przed swymi wrogami i starał się ukryć. Ci, którzy są zaznajomieni z przebiegiem misji Jezusa wiedzą, że obwieszczał Boże orędzie na ulicach. Hebrajskie słowo przetłumaczone jako „krzyk” to słowo ujęte w konkordancji Stronga pod nr 7121, a które oznacza „głosić”. Jezus głosił Słowo Boże wszędzie, gdzie poszedł.

W Przyp. 9 Mądrość jest porównana na zasadzie kontrastu z głupotą. Jeśli Chrystus jest Mądrością, a przeciwieństwem mądrości jest głupota, to musi ona wskazywać na przeciwnika Chrystusa, czyli Antychrysta. Wróg ten jest również przedstawiany jako „niewiasta” w Obj. 17:3,4,6,18.

Istnieją różnice zdań co do poprawności tłumaczenia słowa „qanah” użytego w Przyp. 8:22 jako „mieć” albo „stworzyć”. W przypisie do tłumaczenia NET w serwisie www.bible.org znajdziemy wskazówkę, że „w języku hebrajskim istnieją dwa źródłosłowy, z których jeden oznacza ‘mieć’, a drugi ‘tworzyć’”. Starsze tłumaczenia nie znały tego drugiego źródłosłowu ale przyjmowały, że taki sens przekładu jest niekiedy konieczny (np. 1 Moj. 4:1, 14:19; 5 Moj. 32:6). Ugarycki potwierdził, że jest to rzeczywiście inny źródłosłów. Starsze wersje przekładów używają słowa „ma”, ponieważ w przeciwnym razie mogłoby powstać wrażenie, że Bogu brakowało mądrości i dlatego stworzył ją na samym początku. Tłumacze chcieli uniknąć stwierdzenia, że mądrość nie jest wieczna. Ariuszowi podobała się koncepcja Chrystusa jako mądrości Bożej i dlatego wybrał tłumaczenie „stworzył”. Z kolei Atanazy przetłumaczył ten zwrot w następujący sposób: „ustanowił mnie na czele stworzenia”. W samych Przypowieściach czasownik ten występuje dwanaście razy w znaczeniu ‘nabyć’, jednakże wersje greckie i syryjskie mają znaczenie ‘stworzyć’. Chociaż ideą całego fragmentu jest to, że mądrość istniała przed stworzeniem, to jed-

nak równoległe myśli zawarte w tych wersetach (‘wyznaczyć’, ‘zrodzić’) dowodzą trafności tłumaczenia ‘stworzyć’ lub ‘ustanowić’” (R. N. Whybray, ‘Proverbs 8:22-31 and Its Supposed Prototypes,’ VT 15 [1965]: 504-14; and W. A. Irwin, ‘Where Will Wisdom Be Found?’ JBL80 [1961]: 133-42).” Wiele tłumaczeń oddaje „qanah” jako „stworzony”.

„Gesenius podaje jako główne znaczenie ‘qanah’: ‘uzyskać, zdobyć, otrzymać, pozyskać’. Davies nadaje mu takie znaczenie: ‘formować, zrobić, otrzymać lub nabyć, kupić’. Strong definiuje ‘qanah’ jako ‘wznieść, to jest stworzyć; a poprzez rozszerzenie: nabywać, zwłaszcza poprzez zakup’” (Wielka Debata, Robert Wagner).

Niezależnie od kontrowersji wokół znaczenia tego słowa, kontekstowo Mądrość wciąż opisywana jest jako istota „zrodzona”: „Gdy jeszcze nie było morza, zostałam zrodzona, gdy jeszcze nie było źródeł obfitujących w wody” (Przyp. 8:24). Hebrajskie słowo przetłumaczone jako „zrodzony” oznacza „być powołanym do istnienia, urodzić się”. Mądrość rzeczywiście została „powołana do istnienia” i to pomaga nam zrozumieć kontekst i znaczenie tego rozdziału, a zwłaszcza znaczenie określenia „miał” w wersecie 22.

„Ja byłam u jego boku mistrzynią [Strong # 525: „rzemieślnik, architekt, główny wykonawca, wykwalifikowanych robotnik”], byłam jego rozkoszą dzień w dzień, igrając przed nim przez cały czas” (Przyp. 8:30). Słowo „mieć” w tym kontekście może nie tylko oznaczać „stworzenie”, tak jak zostało ono przetłumaczone w Septuagincie i przekładzie syryjskim, ale widzimy, że i sama Mądrość została wychowana, wyszkolona, była mistrzem stworzenia w Bożym dziele.

Tak, Jezus jest mistrzem twórczości Boga! Był pierwszym z aktów twórczych Jehowy i to z Jego pomocą zostały powołane do istnienia wszystkie inne rzeczy. Zależy, ta wielka istota, odgrywająca tak wiele ważnych ról w wielkim planie wieków, jest godna naszej czci i uwielbienia!

Mezera Jeff